

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-04-07
Besvaras senast
2021-04-14 kl. 12.00

Till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2453 Ett samkörningssystem inom studieförbunden för att motverka fusk

Staten delar varje år ut över 4 miljarder till folkbildningen. Hösten 2020 avslöjades Folkbildningsrådet med ett stort bedrägeri. Miljontals kronor har betalats ut till tio studieförbund runt Järvafältet i Stockholm; av dessa hade åtta fuskat till sig bidrag. Enligt TV4 den 10 september 2020 visade det sig att det var fejkade deltagare och att pengarna misstänktes gå till finansiering av extremism och organiserad brottslighet. Signaler kom också att det finns omfattande fusk på andra ställen i landet. Genom forskningsrapporter om våldsbejakande extremism och antidemokratiska krafter har experter från Försvarshögskolan, och Malmö universitet, flera gånger stött på problemet med systematiskt missbruk av folkbildningssystemet som motverkar en demokratibaserad värdegrund.

När fuskskandalen dök upp var det minst sagt chockerande, skrämmande men framför allt förargligt. Det krävdes kraftfulla åtgärder från flera håll, inte minst från upprädda skattebetalare. Så hur blev det då?

Dess främsta företrädare gentemot staten är Folkbildningsrådet, en ideell förening vars huvudmän och medlemmar utgörs av studieförbunden och folkhögskolorna. Problemet är att de organisationer som ska motta bidragen också administrerar utdelandet. Det finns en oförmåga att hindra fusk och felaktiga utbetalningar, något som Riksrevisionen tog upp i en uppföljningsrapport 2015. Riksrevisionen rekommenderade att Folkbildningsrådet skulle kontrollera bidragen hårdare och att regeringen skulle ställa tydligare krav på Folkbildningsrådets myndighetsutövning. I rapporten konstateras också att Folkbildningsrådets fördelningssystem inte har fått de kvalitativa kriterier riksdagens beslutat om. Kontrollen är ineffektiv, uppföljning och utvärdering belyste inte huruvida syftet med bidragen uppfylldes.

Enligt experter är Folkbildningsrådets samlade bedömningar bristfälliga och berör inte kärnan i problematiken. De samlade bedömningarna är ett sätt att bevara det nuvarande systemet. Det huvudsakliga problemet med bedömningarna är att de bygger på dokumentanalys, det vill säga studieförbundens egna bedömningar av den egna verksamheten. Decennier av fusk åtgärdas inte genom dokumentanalys utan genom djup insikt kring drivkrafterna i systemet och hur de yttrar sig. Experterna för vidare fram att de

förslag på åtgärder av Studieförbunden i samverkan är kosmetiska och utgår inte ifrån drivkrafterna i systemet som är orsaken till fusk och felaktig användning av skattemedel. Utbetalningar, som varit incitamentet för volymjakt i decennier, berörs till exempel inte alls, och det är precis här vi behöver kraftfulla åtgärder då utbetalningarna utgör en möjlighet att öka volym då det är största incitamentet för föreningar att rapportera. Åtgärderna bygger på administrativa lösningar och inte konkreta åtgärder, exempelvis samkörs studieförbundens system men det finns inga konkreta åtgärder vid krockar.

I FBR:s senaste rapport till regeringen berömdes den egna folkbildningsverksamheten, och Maria Graner underströk att "demokratien är inget som uppstår ur ingenting utan den är något vi skapar tillsammans genom samtal och engagemang i samhället. Här gör folkbildningen viktiga demokratistärkande insatser genom att man möjliggör möten mellan människor och främjar lärande och dialog".

Riksrevisionens rekommendationer har inte hörtsammats av Folkbildningsrådet utan man har struntat i kraven, och argumentet för det är att alla de brister som påtalades finns kvar än i dag. Flera år senare. I stället tog Folkbildningsrådet själv initiativ till en egen granskning som utfördes av Erik Amnå, vars resultat visade att det finns allvarlig kritik mot studieförbundets demokratiska strukturer, syn på jämställdhet och andra grundläggande värden i vårt samhälle.

Den sammantagna bilden gör det tydligt. Folkbildningsrådet lever inte upp till de krav som riksdag och regering ställer för statliga bidrag till folkbildning!

Med anledning av detta vill jag fråga utbildningsminister Anna Ekström:

Vilka åtgärder ämnar ministern vidta så att föreningar inte kan utnyttja system och fuska sig till bidrag på grund av att studieförbunden inte samkör registren?

.....

Marléne Lund Kopparklint (M)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren